

CAMILLE D'HAVÉ & LA RELÈVE

© 1935

CAMILLE D'HAVÉ & LA RELÈVE

Strofe voor Camille

Bij leven het leven vergeten
Door wat hem als droom werd aangewezen:
De hardnekkige wimperwenk van Neithart,
Het lonken van een gebarsten kom in Colmar.
Daardoor ook kakkerlakken gegeten
En meikevers gevreten om te overleven.
Al wat Grünewald hem geven kon,
Was de grijze tooi, de moede pels,
Die exegeten als de ziekte meden.
Bij leven vergeten en het leven vergeten,
Het bestaande heelal volgevloekt en verweten
En toch in niets tekort geschoten.

PJEROO ROOBJEE, 2001

C. Hart

78

Portret – 1945, olie op papier, 35 x 29 cm, privébezit

Inhoud

- 9 Biografische schets
- 14 Afschuwelijk loon
R.H. MARIJNISSEN
- 17 Flor Bex over Camille D'havé
HILDE VAN CANNEYT
- 26 Francine Somers over haar
medestudent Camille D'havé
HILDE VAN CANNEYT
- 31 Koppen
- 45 Een zoektocht naar hetzelfde en
het andere in het omgekeerde
wereldbeeld van Camille D'havé
WILLEM ELIAS
- 55 De omgekeerde wereld
- 95 La Relève
- 97 La Relève (1948–1952)
WILLEM ELIAS
- 98 Nota's over een zekere beweging
onder de jonge kunstenaars te Gent
HUGO CLAUS
- 114 Jan Saverys over La Relève
HILDE VAN CANNEYT
- 116 Afscheid van een fijne vent
R.H. MARIJNISSEN

De muze – 1968, olie op doek, 50 x 40 cm, privébezit

Biografische schets

Camille, Emma, Edmond D'havé, geboren in Gent in de Vredestraat op 1 mei 1926. Zoon van Charles D'havé, geboren in Eeklo, werktuigkundige, en Adelaide Henry, geboren in Gent, huisvrouw.

Hij droeg dezelfde voornaam als zijn grootvader, een dokwerker die ook Camille heette. Camille beschreef zichzelf als 'onopvoedbaar'. Hij werd regelmatig van school gestuurd en deed twee, drie en soms vier scholen per jaar. Tussen de leeftijd van vier en acht, en na de echtscheiding van zijn ouders werd hij in een pensioonaat geplaatst dat door nonnen werd opgehouden. Dat was een noodzaak, omdat zijn moeder Adelaide dag en nacht moest werken om genoeg te verdienen.

In het pensioonaat kreeg hij heel wat straf omdat hij zich niet door agressie wilde laten doen. Zijn vorige levenservaringen hadden hem opstandig gemaakt tegen elke vorm van onrecht en agressie.

Zijn moeder Adelaide belandde na de echtscheiding in diepe armoede. Zij werd financieel bedrogen door de notaris die de echtscheiding in handen had. Het papierwerk was in het Frans opgesteld en Adelaide sprak geen Frans. De echtscheiding was het gevolg van de ontrouw van haar echtgenoot, die van de ene op de andere dag was vertrokken, en Camille en Adelaide had achtergelaten voor een prostituee waarbij hij een kind had verwekt.

Door jarenlang veel te zwaar werk te hebben uitgevoerd, kreeg Adelaide een hartziekte en mocht ze niet meer werken. Zij en Camille moesten van een OCMW-uitkering leven en belandden in het 'Patershol', toen een nogal ruige buurt.

Tegen het einde van zijn schoolloopbaan had een leerkracht die het goed meende met Camille gezien dat hij heel graag tekende. Het was een manier geworden om hem in de klas rustig te houden. De leerkracht adviseerde de moeder van Camille om hem 's avonds naar de Academie te sturen. Camille was heel tevreden dat hij naar de Academie mocht, ook al werd hij eerst niet zo goed ontvangen door zijn medestudenten. De meeste leerlingen waren van eerder 'goede' afkomst en zagen Camille als een indringer.

Voor Camille was de Academie niet alleen een leerschool op het gebied van kunst, maar ook op menselijk vlak. Hij werd er, zoals hij het zelf beschreef, voor het eerst geconfronteerd met 'lichtzinnigheid', iets waar hij het later steeds moeilijker mee zou hebben. Op de Academie leerde hij zijn latere levensgezellin Agnès Van Weerst (°1924) kennen, met wie hij twee kinderen kreeg. Hij ontmoette er ook Noel Vermeulen. Noel zat in dezelfde klas bij Jos Verdegem. In een radio-interview met Marc Van Poucke in het zondagochtendprogramma *Kramiek* beschreef Camille Noel

als zijn enige vriend die hem in de moeilijkste jaren van zijn leven steeds had bijgestaan en nooit had verloochend. In datzelfde interview beschreef Noel Camille: 'Camille is zoals hij eruitziet: een rondborstige kerel die geen vlieg kwaad zou doen, iemand die nooit over iemand negatieve of oneerlijke gedachten zou verspreiden. Camille is de verdediger van het recht.' Noel beschreef de moeder van Camille als 'een heel braaf mens dat met veel onrecht en verdriet door het leven moest'. De moeder-zoonrelatie was volgens Noel heel liefde- en respectvol.

In het interview beschreef Camille zijn creatieve invloeden, zijn 'geestelijke meesters': J. Bosch, Bruegel, Grünewald, Goya, Van Gogh, Picasso, ... — met zijn woorden: schilders *après tout*, schilderkunst om mee te spreken. Deze meesters waren als vaders voor Camille, ze hielpen hem om zichzelf beter te leren begrijpen. De beeldtaal moest de inhoud verkondigen, en die inhoud was belangrijker dan het uiterlijk. Camille beschrijft Rubens als een penseelridder en vond hem op zijn best toen hij eerlijk met zichzelf kon zijn: in de intiemere, kleinere werken en niet in de grotere *art pompier*-taferelen.

Camille had ook een grote liefde voor muziek. Van oude muziek, klassiek en hedendaags tot jazz, blues en etnische muziek. Hij was een fan van Wannes Van de Velde, Jacques Brel, George Brassens en niet te vergeten de muziek van hedendaagse componisten zoals Norbert Rosseau en Emmanuel Van Weerst (zijn schoonbroer).

Toen hij zeventien was, slaagde Camille voor het ingangsexamen zang van het conservatorium. Maar de huisarts die Camille had behandeld voor tbc gaf hem jammer genoeg een negatief advies, met de woorden dat hij 'zijn longen zou stukscheuren'. Tijdens zijn ziekte was Camille opgenomen in het sanatorium van Ekkerghem en daarna Heynsdaele. Zijn herstel nam acht jaar in beslag.

Toen Camille twintig jaar was, had hij het gevoel dat het leven hem zijn onschuld had weggenomen. Na de dood van zijn moeder op 13 november 1952 wilde Camille weg uit het Patershol. Hij kende toen al de vrouw die de moeder van zijn kinderen zou worden. Hij ging de stad in op zoek naar een kamer. In de Annonciadenstraat zag hij een kamer te huur en belde aan. Een ietwat oudere man in het gezelschap van een jong kind opende de deur. Camille bood zichzelf aan als 'een arme jonge kunstschilder zonder geld'. Camille verkondigde aan de huisbaas dat hij op dat moment geen geld had, maar dat hij bereid was om het portret van zijn zoontje te schilderen. De man aanvaardde en gaf hem drie maanden huur. Een paar maanden later kwamen Camilles geliefde Agnès Van Weerst en haar hond er ook wonen. Agnès was door haar relatie met Camille niet meer welkom thuis. De huisbaas was Stefan Kochanek, een Pool die in Polen naar de ambachtsschool was geweest.

Hij heeft Camille veel over technieken en antiek bijgebracht. Ze werden vrienden, en voor Camille en Agnès ging er een nieuwe wereld open. Agnès leerde door Stefan restaureren, iets wat in haar latere leven en door financiële noodzaak van pas kwam.

Door de aanwezigheid van het zoontje van Stefan had Camille naar eigen zeggen zin gekregen om vader te worden. Het had Agnès wel moeten overtuigen. Er ontstond een wisselwerking van interesses en vriendschappen in het gedeelde huis. Het jongetje, zoals zijn vader ook Stefan genoemd, was toen negen jaar en gefascineerd door het schilderen van Camille. Later zou hij kunstgeschiedenis gaan studeren en tot aan zijn pensioen en dood heeft Stefan lesgegeven in de kunstgeschiedenis. Het portret dat Camille van hem had geschilderd, werd gebruikt als overlijdensfoto van Stefan.

In 1961 verhuisden ze naar een gelijkvloerse verdieping in het 'Holdal' in Gent, waar ze een jaar woonden.

Van hieruit verhuisden ze opnieuw en gingen ze een privéclub in Sint-Martens-Latem uitbaten. Het werk was veel te zwaar en na een jaar moesten ze de taak opgeven. De onmogelijke uren waren niet te combineren met de opvoeding van twee kleine kinderen, waarvan één mindervalide was. Camille heeft toen verschillende jaren niet meer geschilderd.

Terug in Gent in 1965 nam Camille het penseel weer op. De twee volgende zomers gingen Camille en Agnès frieten bakken op een camping tussen Wenduine en Blankenberge. Emmanuel Van Weerst, de broer van Agnès, en Magdalena, de echtgenote van Emmanuel, waren de managers van deze camping. Daar twee maanden werken, gaf hun min of meer genoeg inkomen om het jaar te kunnen overleven.

Het was ook in die periode dat hij speelgoed begon

te verzamelen. Wellicht ook omdat hij zelf nooit echt kind had kunnen zijn in zijn jeugd. 's Avonds ging hij samen met zijn dochtertje wandelen langs het strand. Tussen Wenduine en Blankenberge schuimde hij de kleine winkeltjes af, waar hij allerhande speeltjes opkocht. Meestal kleinere uit blik gemaakte automaatjes en strandspelen die niet verkocht waren geraakt. Later zou Camille deze omruilen of verkopen om ouder speelgoed te kunnen kopen.

Ondertussen was ook het contact met de ouders van Agnès hersteld. De vader van Agnès, Augustinus Van Weerst, had daarvoor het initiatief genomen.

Camille had heel veel respect voor de man.

Een tijd nadien aanvaardde Camille een contract met de heer Jo Verbruggen en dat zou hij zeven jaar lang volhouden. Het contract hield in dat hij alle werken moest afstaan en aan niemand anders kon verkopen. Het loon dat hij daarvoor kreeg, was minder dan het minimuminkomen toen. Er werden een paar tentoonstellingen georganiseerd en Camille kwam weer in de belangstelling. Na de verbreking van het contract werkte Camille verder voor een aantal trouwe kopers. Op 15 november 1977 werd Camille door de minister van Nederlandse Cultuur Rika De Backer tot ridder in de Kroonorde benoemd.

Hij werd ziek, maar kon dat niet aanvaarden. Toen de ambulance hem kwam halen, wilde hij niet op de draagberrie liggen, maar nam plaats naast de ambulancier: 'om de weg te wijzen'. Hij stierf in Gent aan kanker op 2 december 1980 en werd op sinterklaasdag, passend bij zijn liefde voor speelgoed, op de Campo Santo, Sint-Amandsberg, begraven.

BIOGRAFISCHE SCHETS OP BASIS VAN GEGEVENS VAN SARAH D'HAVÉ

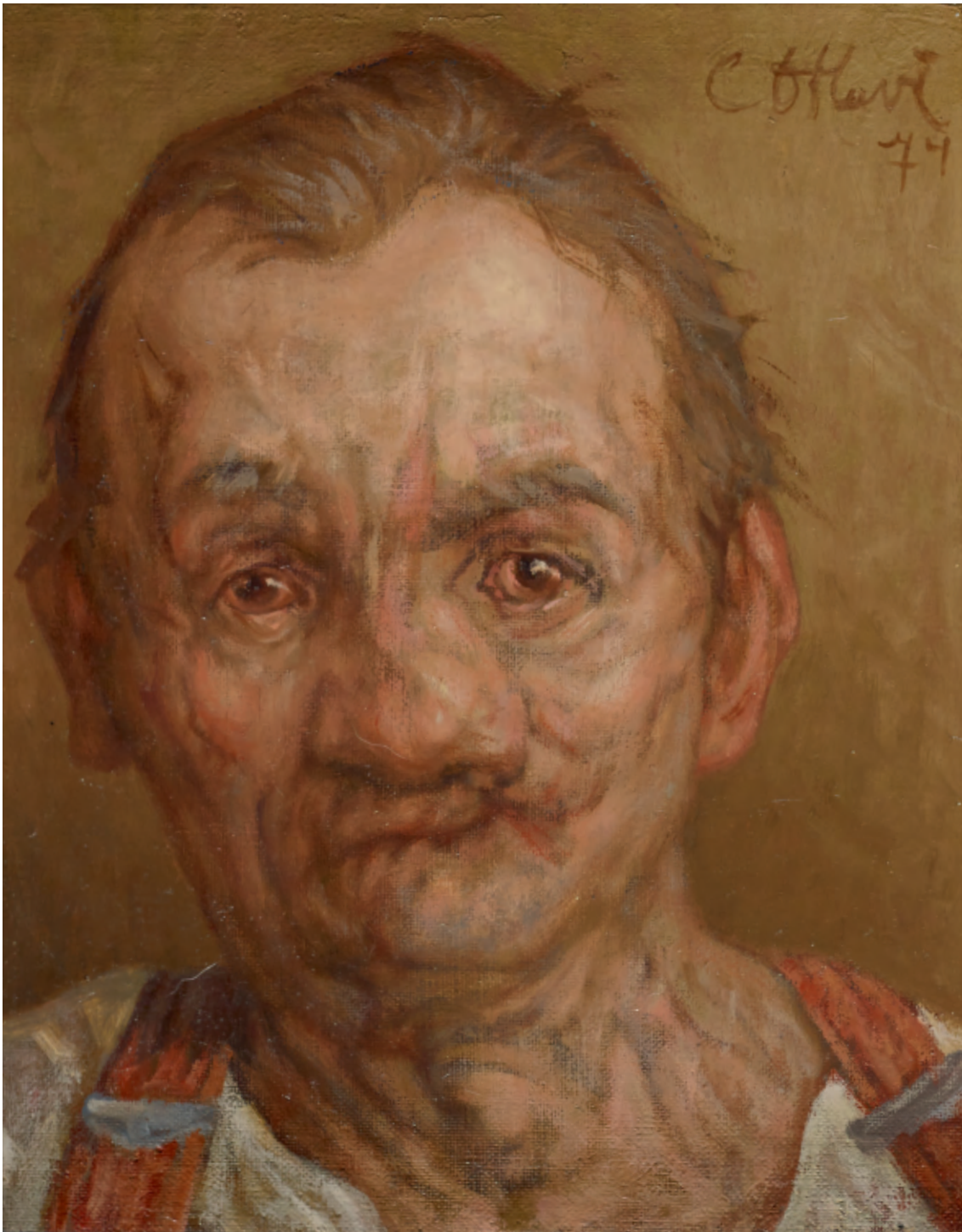

Zelfportret met moeder – 1949, olie op doek, 70 x 90 cm, privébezit

Attane
9

KOPPEN

2 Koppen – 1974, olie op doek, 30 x 24 cm, privébezit

2002

DE OMGEKEERDE WERELD

COLOFON

Dit boek kwam tot stand op initiatief van de Stichting Liedts-Meesen in samenwerking met prof. dr. Willem Elias. Het werd voorgesteld ter gelegenheid van de tentoonstelling *Camille D'havé @ La Relève* van 2 tot en met 31 mei 2015 in de Zebrastraat in Gent.
www.zebrastraat.be

Curator
Willem Elias (vub)

Tekst
Willem Elias
Hilde Van Canneyt

Geciteerde teksten
Hugo Claus
R.H. Marijnissen
Pjeroo Roobjee

Redactie
Mieke Lowette

Vormgeving
Thomas Soete

Fotografie
Steven Decroos

Organisatie tentoonstelling
Zebrastraat

Opzoekwerk
Etienne Desmet

Ophanging
Sven Vanderstichelen

Met dank aan
Alain Liedts, Françoise Meesen, Etienne Desmet,
Hélène Knapen, Sarah D'havé en de bruikleengevers,
Sven Vanderstichelen (vke), Raf Van Pottelbergh (vke)
en Octaaf Scheire

Cover: Zelfportret, Pigments digne d'une image
d'homme – 1966, olie op doek, 66 x 54 cm
p. 5: Domme schilder – 1978,
olie op doek, 60 x 50 cm, privébezit
p. 30: De wraak van de vissen – 1959,
olie op paneel, 34 x 27 cm, privébezit
p. 54: Compositie met vissen – 1964,
olie op unalut, 80 x 70 cm, coll. Vander Poorten
p. 94: Zonder titel – 1949, olie op doek,
38 x 30 cm, privébezit

www.lannoo.com
Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig
een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en
met interessante, exclusieve aanbiedingen. Als u opmerk-
ingen of vragen hebt, dan kunt u contact opnemen met
onze redactie: redactiekunstenstijl@lannoo.com.

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2015
D/2015/45/281 – NUR 644
ISBN: 9789401428071

We hebben ons uiterste best gedaan om alle copyrighthouders
te traceren. Indien we daar toch niet helemaal in geslaagd zouden
zijn, kunt u contact opnemen met onze uitgeverij.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevens-
bestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze,
hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.